

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ 1. ОСНОВИ ТА СИСТЕМНІ СКЛАДОВІ ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	8
<i>Тема 1. Підприємство та підприємництво в умовах відкритості ринку . . . . .</i>	<i>10</i>
1.1 Поняття підприємництва. Ознаки і види підприємств	10
1.2 Виробнича функція та масштаби виробництва	14
1.3 Витрати виробництва	22
1.4 Складові максимізації прибутку як джерела розвитку підприємства	30
<i>Тема 2. Ринок як базис виробничої діяльності . . . . .</i>	<i>41</i>
2.1 Типи ринкових структур.	41
2.2 Попит та пропозиція на товари і послуги	48
2.3 Конкурентне середовище	67
Питання для самоконтролю знань	79
Тести для самоперевірки знань.	80
Рекомендована література	83
Розділ 2. СИСТЕМНІ СКЛАДОВІ ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	84
<i>Тема 3. Планування виробничої діяльності . . . . .</i>	<i>85</i>
3.1 Сутність та особливості реалізації виробничого плану- вання	85
3.2 Оперативне планування у системі виробничого менедж- менту.	94
3.3 Використання сучасних методів оптимізації виробничо- го планування.	104
<i>Тема 4. Організація виробництва . . . . .</i>	<i>112</i>
4.1 Організація виробничих процесів	112
4.2 Організація основного та допоміжного виробництва	140
4.3 Логістика виробничих процесів	153
<i>Тема 5. Інноваційний розвиток підприємства. . . . .</i>	<i>165</i>
5.1 Складові життєвого циклу продукту.	165

5.2 Створення та освоєння нового продукту (послуги)	175
5.3 Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи	185
Питання для самоконтролю знань	194
Тести для самоперевірки знань	195
Рекомендована література	198
Розділ 3. МЕНЕДЖМЕНТ ПЕРСОНАЛУ	200
Тема 6. Формування персоналу підприємства	201
6.1 Структура підприємства та планування чисельності персоналу	201
6.2 Стратегія управління персоналом	206
6.3 Інтеграція працівника в колектив та формування соціально-трудових відносин	212
Тема 7. Сутнісні складові управління персоналом	220
7.1 Функціональний вимір управління персоналом	220
7.2 Методи та стилі управління персоналом	224
7.3 Теорії мотивації в системі управління персоналом	230
Питання до самоконтролю знань	238
Тести для самоперевірки знань	239
Рекомендована література	241
Розділ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	242
Тема 8. Управління якістю продукції (послуг) та інструменти її контролю	243
8.1 Якість продукції та її взаємозв'язок з управлінням виробництвом	243
8.2 Оцінка рівня якості продукції (послуг)	248
8.3 Інструменти контролю якості	250
Тема 9. Міжнародний досвід управління якістю	260
9.1 Передумови створення стандартів серії ISO 9000	260
9.2 Державні стандарти України серії ISO 9000	266
9.3 Державна політика у сфері якості продукції (послуг) в Україні	274
Питання для самоперевірки знань	277
Тести для самоперевірки знань	278
Рекомендована література	280

Розділ 5. ПРАКТИЧНІ СКЛАДОВІ ВИРОБНИЧОГО МЕ- НЕДЖМЕНТУ	282
<i>Практичне заняття № 1.</i> Техніко-економічне обґрунтування вибору варіанту технологічного процесу	282
<i>Практичне заняття № 2.</i> Організація простого виробничого процесу у часі	287
<i>Практичне заняття № 3.</i> Розрахунок потужностей вироб- ничих підрозділів пресувально-пакувального виробництва. . .	298
<i>Практичне заняття № 4.</i> Оперативне управління технологічною системою серійного зварювально- складального виробництва	302
<i>Практичне заняття № 5.</i> Оперативне управління системою виробничих операцій на дільниці пресувального обладнання .	311
<i>Практичне заняття № 6.</i> Оптимізація норм праці в заготівельному виробництві.	320
<i>Практичне заняття № 7.</i> Оперативне планування та управління потоковим виробництвом масового типу	336
<i>Практичне заняття № 8.</i> Організація й оснащення робочих місць на промислових підприємствах	345
<i>Практичне заняття № 9.</i> Оцінка трудової участі наукових та інженерно-технічних працівників у бригадній роботі	362
<i>Практичне заняття № 10.</i> Кваліметрія засобів виробництва .	370
(на прикладі виробничих споруд і комунікацій)	370
<i>Практичне заняття № 11.</i> Прогнозування техніко- економічних показників виготовлення виробів на етапі підготовки виробництва.	377
<i>Практичне заняття № 12.</i> Вибір варіанта переходу на ви- пуск нових виробів.	385
<i>Практичне заняття № 13.</i> Організація планово- попереджувального ремонту технічного обслуговування об- ладнання.	392
<i>Практичне заняття № 14.</i> Показники якості.	402
<i>Практичне заняття № 15.</i> Вимір якості	407
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	413
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	414
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	416
ДОДАТКИ	417

ВСТУП

У нових умовах господарювання підприємства самостійно визначають напрями розвитку та відповідають за результати своєї діяльності. Ефективність функціонування стає найголовнішою стратегією господарювання, що потребує адекватних реорганізаційних змін у виробництві та дозволяє забезпечити споживачів необхідними якісними товарами та послугами. Досягнення цих цілей становить зміст процесу управління виробництвом, який покладений в основу фахових дисциплін підготовки бакалаврів напряму «Менеджмент організацій і адміністрування», серед яких «Економіка підприємства», «Операційний менеджмент», «Організація виробництва», «Планування діяльності підприємства», «Обґрунтування інженерних рішень», «Логістика» тощо.

Організація, планування й управління виробничими процесами покликані забезпечити максимально можливу ефективність на всіх стадіях життєвого циклу виготовлення продукції та послуг. Арсенал засобів, який доступний в управлінні – різноманітний, але наразі, увага теорії й практики зосереджені на тих засобах, які мають забезпечити виробництво певних характеристик, що обумовлюються станом зовнішньо соціально-економічного середовища.

В умовах модернізації всіх сфер суспільного життя особливо вагомою вимогою до виробничих об'єктів і його елементів є гнучкість виробництва, яка разом із інноваційною й інтеграційною компонентами забезпечують здатність до адаптації. Такий товаровиробник може регулювати свою пропозицію відповідно до змін і коливань кон'юнктури ринку, а також враховувати інші фактори, які впливають на рентабельність і конкурентоспроможність.

Отже, з урахуванням вимог зовнішнього середовища сучасне виробництво має бути спроможним, відповідно до потреб ринку, за мінімальних витрат часу та ресурсів налагодити випуск нової продукції, максимально урізноманітнювати її асортимент та умови поставок у відповідності до споживчих уподобань. Тож, виробництво ґрунтується на використанні новітніх технологій (у тому числі – інформаційних) і методів організації, планування й управління виробничими процесами, зважаючи на зміни ринкового середовища.

Чітко виражена необхідність системної інтеграції ринкового середовища, науки й освіти вимагає відповідної модернізації методів навчання. Активні методи передбачають використання креативних підходів до навчання в аудиторії, динамічного характеру у викладі та вивченні теоретичного матеріалу; проблемну постанову завдань з варіаціями умов

та обмежень у процесі розв'язання креативних завдань. Це потребує навчання щодо проведення відповідних розрахунків і прийняття самостійних рішень у нестандартних навчальних ситуаціях.

У даному підручнику усі розділи добре ілюстровані, мають єдину структуру: мету заняття, вихідні теоретичні положення, методичні вказівки, характеристику окремих ситуацій, порядок їх вирішення, приклади розрахунків і вимоги щодо самостійного опанування матеріалу. Наміри авторського колективу – розкрити стрижневі функції менеджменту, сучасні напрями розвитку виробництва в умовах посилення інтеграційних процесів у виробництві. Приклади вихідних даних за варіантами дають можливість студентам на початку кожного практичного заняття врахувати особливості виробничого менеджменту у різних сферах економічної діяльності.

Вирішення організаційно-економічних завдань з виробництва дозволяє розглядати організацію, планування й управління виробництвом як системну гілку менеджменту. Відтак, даний навчальний комплекс являє собою системну оболонку процесу забезпечення виробництва конкурентоспроможними властивостями, а змістовне наповнення становить завдання їхнього забезпечення засобами комплексної організації та управління виробничими процесами.

Підручник має реконструктивно-варіантний характер з елементами завдань пошукового та дослідницького типу, що дозволяє створити у процесі навчання необхідні передумови для поступової трансформації контролю у самоконтроль, менеджменту – у самоменеджмент, навчання – у самовдосконалення. Таким чином, у студентів формується досвід поелементного проектування системи управління виробництвом і реалізації цієї ідеї у вигляді комплексного рішення завдань, які вивчаються та досліджуються.

Підручник є творчим доробком кафедри менеджменту інноваційної діяльності та державного управління Чернігівського національного технологічного університету під керівництвом завідувача цієї кафедри доктора економічних наук, професора Бутка М.П.

Окремі теоретичні розділи підручника розробляли:

д.е.н., проф. Бутко М.П. – вступ, розділ 1;

к.е.н., доц. Задорожна С.М. – розділ 3;

к.е.н., доц. Іванова Н.В. – розділ 2;

к.е.н., доц. Мурашко М.І. – розділ 3;

д.держ.упр., проф. Олійченко І.М. – розділ 4;

к.т.н., доц. Оліфіренко Л.Д. – розділ 2;

к.е.н., доц. Самійленко Г.М. – розділ 2.

Практичні завдання розроблені всім складом авторського колективу за відповідними напрямками.